

Τὸ τραῦμά σου μὲ δείχνεις τὸ χαῖνον, δίχως οἶκτον,
Καὶ ἰαμβεῖα ψάλλεις φρικώδη εἰς τὸ οὖς μου;

«Καὶ ὅταν ἐξορμήσω, τὸ ὄραμα μὴ φέρον,
Κ' εἰς οὐρανὸν τὸ βλέμμα ὑψώσω τὸν πρῶτον,
Κ' ἐκεῖ τὸ ὄνομά σου, ἐν μέσῳ τῶν ἀστέρων,
Μὲ αἶματός το βλέπω στοιχεῖα γεγραμμένον!

Ἄν πρὸς τὰ ὄρη φέρω καὶ τοὺς δρυμοὺς τὸ βῆμα,
Θρηνώδες τ' ὄνομά σου ὁ ἄνεμος σφυρίζει.
Ἄν δὲ πρὸς τῆς θαλάσσης ἐπιστραφῶ τὸ κῦμα,
Θρηνώδες τ' ὄνομά σου τὸ κῦμα ἐλολύζει.

«Σὺ κ' εἰς τοῦ Βυζαντίου μαχόμενον τὰ τεῖχη
Μ' ἐπάγωσας μ' ἐν βλέμμα, καὶ ἤρπασας τὴν νίκην.
Μὲ ἄρηταν καὶ φίλοι καὶ οἱ θεοὶ κ' ἡ τύχη.
Εἰς Ἕλληνας ἐμπνέω καὶ εἰς βερβάρους φρίκην.

«Ἐκ πόλεως εἰς πόλιν πλανήτης περιτρέχω.
Ἀνακωχὴν τῶν πάντων ζητῶ, πλὴν δὲν εὐρίσκω.
Σὺ ἔλαθες ἐν τραῦμα, μυρία ἐγὼ ἔχω.
Ἀπέθανες ἐφ' ἅπαξ, ἑκατοντάκις θνήσκω!

«Ἀνίσως μὲ ἠλέεις, ὦ! ἂν ἐδυσωπεῖσο,
ἽΩ θεσπεσία κόρη, μὲ ταύτην μου τὴν χεῖρα
Θεὸν ἐφέστιόν μου, θεὸν θά σὲ ἰδρῶσω,
Τὴν κεφαλὴν σου μ' ἄνθη ἐπικασμῶν καὶ μύρα.

«Ἄ! τότε τὴν προτέραν ἴσως ἀνέκτων γνώμην,
Καὶ ἐβλεπον ἐν τάχει καὶ Σπάρτη καὶ Ἀθήναι
Πῶς ὁ βραχίων οὗτος ἀρκοῦσεν σώζει ῥώμην,
Ὅτι ὁ Παισανίης ἔτι νεκρὸς δὲν εἶναι.

«Ἄλλὰ πρὸ πάντων παῦσε, ἀκάματος, ποδώκης,
Εἴτ' ἐξυπνος πλανῶμαι, εἴτε πρὸς ὕπνον νεύω,
Παῦσε, σκιὰ ὀργίλη, σκληρὰ νὰ μὲ διώκης.
Διαλλαγὴν, ὦ νέε, ζητῶν σὲ ἰκετεύω.»

Ἡ γῆ ἐσειέθη αἰφνης, καὶ ἤνοιξεν ἐν χάσμα.
Λάμψιν δὲ εἰς τὰ πέριξ ὠχρὰς σελήνης χύνον,
Περικαλλὲς τὸ σχῆμα ἀνέτειλεν ἐν φάσμα,
Κ' εἶπεν αὐτὰ, ἠρέμα τὴν δεξιὰν ἐκτεῖνον.

«Διαλλαγὴν ἂν θέλῃς, ἐπὶ τῆς Χαλκιοίκου
Τὸ ἱερὸν πορεύου ταχύς, καὶ μὴ βραδύνης.
Ἐκεῖ, ἐκεῖ θὰ τύχῃς διαλλαγῆς ἐνδίκου
Καὶ διαρκοῦς εἰρήνης!»

Ἐντὸς τῆς Χαλκιοίκου ὅταν δεινὴ, μεγάλη
Αὐτὸν τῆς Σπάρτης εὗρε καὶ τῶν θεῶν ἡ Δίκη,
Πρὸς φάσμα λέγουν ὅτι ἀόρατον ἐλάλει,
Κ' ἐψέλλιζον τὰ χεῖλη θνήσκοντα «Κλεονίκη!»

ΠΕΡΙ ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΙΔΩΝ (¹).

Ἡ φυλὴ τῶν Καρχακούνιδων, οἱ ὅποιοι κοινότερον καλοῦνται Ἀρβανιτόβλαχοι, εἶναι ἀποκλειστικῶς νομαδική. Παρ' αὐτοῖς σώζεται περὶ τῆς καταγωγῆς των ἡ ἐξῆς παράδοσις, ἣτις ὁμοίως δὲν στηρίζεται εἰς μνημεῖόν τι ἱστορικόν.

Ὅτι οἱ πρόγονοὶ των κατόικουν ἐπαρχίαν τινὰ Ῥωμαϊκὴν ἢ Ἰταλικὴν, καὶ ὅτι ἕνεκεν ἐλευθεροφροσύνης ὑπέστησαν διαφόρους καταδιώξεις καὶ προγραφάς· τελευταῖον δὲ ἐξεγερθέντες ποτὲ πρὸς κατάλυσιν τῆς δεσποζούσης αὐτοῦς ἐξουσίας καὶ καταβληθέντες, οἱ μὲν λογάδες τῆς ἐπαναστησάσης φυλῆς ἐθανατώθησαν καὶ ἐπρογράφησαν ἀθροιστικῶς καὶ τῆς περιουσίας αὐτῶν, οἱ δὲ διασωθέντες, ἀπαυδήσαντες ὑπὸ τὸ βάρος μεγάλων κακώσεων καὶ παραθιάσεων, ἀπεφάσισαν νὰ ζητήσωσιν ἄσυλον εἰς ξένην γῆν· καὶ δὴ πρὸ 100—300 ἐτῶν κατὰ τὴν σωζομένην μεταξὺ αὐτῶν παράδοσιν, φυγαδευθέντες ἐκ τῆς γενεθλίας αὐτῶν χώρας, κατέφυγον κατὰ πρῶτον εἰς Αὐλῶνα, καὶ ἐκεῖθεν διεσπάρησαν εἰς Ἀσπροπόταμον, Μέτσοβον καὶ τοὺς Καλαρίτας, ὅπου ἐπεδόθησαν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ποιμαντικὴν. Ἐκ δὲ τῶν τελευταίων κατάγονται αἱ ομάδες τῶν Καρχακούνιδων, αἱ κατὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸ πάντων τὴν Ἀκαρνανίαν ὑπάρχουσαι, καὶ ὅπου μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ κατέφυγον, διότι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ σατράπου τούτου εἶχον συνοικισθῆ εἰς μέρος τι τῆς Ἀλβανίας, ὅπου καὶ οἰκίας ἀνήγειραν καὶ ἰδιοκτησίας ἐσχημάτισαν.

Ἐκ τῶν Καρχακούνιδων εὐάριθμοὶ τινες συνεπολέμησαν τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἑλληνικὸν ἀγῶνα, ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας ἡ φυλὴ τῶν Βλαχοποιμένων λεγομένων σκηνητῶν συνεμερίσθη μεθ' ἡμῶν σχεδὸν ὅλας τὰς πράξεις καὶ τὰ παθήματα τοῦ πολέμου, προσενεγκοῦσα εἰς τὰ πεδία τῆς μάχης ἱκανὸν ἀριθμὸν γενναίων μαχητῶν, ἐξ ὧν πολλοὶ, οἷος ὁ Τσόγκας κλ. κατέλιπον τὰ ὀνόματά των καὶ εἰς τὴν μνήμην τῶν ἐπιγιγνομένων.

Οἱ Καρχακούνιδες θεωροῦν ἑαυτοὺς ὡς Ῥωμάνους καὶ οὕτως ἀρέσκονται νὰ προσαγορεύωνται μᾶλλον ἢ διὰ τοῦ ἀγνώστου τὴν ἀρχὴν ὀνόματος τῶν Καρχακούνιδων (²)· τοὺς δ' Ἕλληνας εἰς τὴν γλῶσσάν των τοὺς ἀποκλοῦν Ἰκραικοὺς, καὶ ἀπέχουσι τοῦ νὰ συνδέσωσι μετ' αὐτῶν, καθὼς καὶ μετὰ τῶν Βλα-

(¹) Ἡ ἀνωτέρω διατριβὴ ἐδημοσιεύθη τὸ 1836 ἔτος ἐν τῇ ἐφημερίδι «Ἀθηνᾶ» τῆ 4 Δεκεμβρίου, ἀριθ. 2500.

(²) Ὁ Πουκεβίλλιος παράγει τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ τουρκικοῦ καρὰ (μέλας) καὶ γούνα, ἧτοι οἱ φοροῦντες μελαίνης μελισσάς. Πιθανότερον ὅμως εἶναι ὅτι ἀμφότερα τὰ συστατικὰ μέρη τοῦ ὀνόματος εἶναι τουρκικά, καρὰ γκλόου, ἧτοι εἰ ἔχοντες μαύρην ἡμέραν—δυστυχεῖς.

χοποιμένων σκηνητῶν ἐπιμιζίαν οἰανδήποτε· διὸ οὐδ' ἐνθυμοῦνται ὅτι ἔδωκέ ποτέ τις θυγατέρᾳ του εἰς γάμον πρὸς Ἕλληνα ἢ Βλαχοποιμένῃ, ἐνῶ τούναντίον Ἕλληνίδες συμβαίνει νὰ νυμφεύωνται Καρχακούνιδας.

Ἡ φυλὴ αὕτη τῶν Καρχακούνιδων ὁμιλεῖ τὴν κοινῶς λεγομένην βλαχικὴν γλῶσσαν, τὴν ὁμιλουμένην ὡς μητρικὴν, οὕτως εἰπεῖν, εἰς Ἀσπροπότομον, εἰς Μέτσοβον καὶ εἰς τοὺς Καλαρίτις. Ἀλλ' ἀγνοοῦν ἂν τὴν γλῶσσαν ταύτην αὐτοὶ τὴν μετέδωκαν εἰς τὰ μέρη ταῦτα, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς εἰς αὐτὰ διασπορᾶς των, ἢ ἐκεῖθεν τὴν ἐδανείσθησαν ἐνταφιάσαντες τὴν εἰδικὴν των ὑπὸ τὸ ἔδαφος τῆς νέας πατρίδος των. Ἀλλ' ὅμως μικρὰ προσοχὴ ἐπὶ τῆς γλώσσας ταύτης ἀρκεῖ νὰ πληροφορήσῃ ὅτι πολλαὶ λέξεις τῆς ἔχουσι ῥίζαν λατινικὴν, καὶ ἄλλαι εἶναι αὐτόχρημα ἰταλικὰ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς καταγωγῆς των.

Οἱ Καρχακούνιδες οὗτοι δικιτῶνται νομαδικῶς ἐν σκηναῖς, μεταφερόμενοι κατὰ μὲν τὸν χειμῶνα εἰς τὰς παραχειμαδίους ἐπαρχίας, κατὰ δὲ τὸ θέρος εἰς τὰς θερινὰς. Σχηματίζουσι δὲ ομάδας ἀπαρτιζομένης ἀπὸ 20 μέχρι 30 οἰκογενειῶν· καὶ ἐκάστη ὁμάς κατασκηνώνει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χωριστὰ, ἔχουσα, ἀρχηγὸν ὀνομαζόμενον Σκουτέρην, ὅστις ἐξασκεῖ ἐπ' αὐτῆς κυριαρχικὴν ἐξουσίαν, καὶ διαθέτει τὰ κατ' αὐτήν. Εἰς αὐτὸν ὑποτάσσονται τὰ μέλη τῆς ὁμάδος, καὶ τοῦ χορηγοῦσιν ὅλα τὰ ἔκτακτα ἐξόδα κατ' ἀναλογίαν τῶν κτηνῶν, τὰ ὅποια ἕκαστον κέκτηται. Ἔργον ὅλων τῶν Καρχακούνιδων εἶναι ἡ ποιμαντικὴ, καὶ ἀπέχουσι, ὡς ὑπὸ κτάρως ἐμποδιζόμενοι, ἀπὸ τὴν χρῆσιν τῆς γεωργίας, εἰ καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ἔχουσι ἤδη προσκτήσει γαίης· ἀλλ' οὐδὲν ἥττον εἶναι ἐργατικοὶ καὶ φιλόπονοι, καὶ ἐπασχαλοῦνται εἰς τὴν διὰ τῶν ζώων των μεταφορὰν παντὸς μετακομιστοῦ εἶδους πραγματειῶν, ἐνῶ οἱ Βλαχοποιμένους καὶ τοῦ ἔργου τούτου ἀπέχουσι, καὶ διὰ τὴν συστηματικὴν ὀκνηρίαν καὶ φυγοπονίαν των διακρίνονται, καὶ ἐντεῦθεν ἐπιρρέπουσι ἰδιαζόντως εἰς τὸ ληστρικὸν στάδιον, ἐνῶ εὐάριθμοι Καρχακούνιδες ἐπιδίδονται εἰς τὸν ἐπονείδιστον τοῦτον βίον· ἄλλως τε δὲν ὑπάρχουσι καὶ προηγούμενα ληστῶν Καρχακούνιδων, οἵτινες νὰ διέπραξαν ὡς κλέπται κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, τῶν ὁποίων τὰ ὅπλα ἐκτραγωδοῦμενα νὰ διεγείρωσιν εἰς αὐτοὺς ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τὸν πόθον τοῦ ληστρικοῦ βίου, ὡς τοῦτο συμβαίνει εἰς τὴν φυλὴν τῶν Βλαχοποιμένων.

Οἱ Καρχακούνιδες ἔχουν τὴν αὐτὴν μὲ τοὺς Ἕλληνας θρησκείαν· ὑπῆρξαν δὲ καὶ ὑπάρχουν ἐκ τῆς φυλῆς των ἱερεῖς ἱερουργοῦντες ἑλληνιστί, ἀλλ' ἀγνωστον πότε ἐνεστερνίσθησαν τὸ ὀρθόδοξον δόγ-

μα, ἂν ἡ παράδοσις των περὶ τῆς ἰταλικῆς αὐτῶν καταγωγῆς ἦναι ἀληθής. Τὰς νηστείας τηροῦν αὐστηρῶς, καθὼς καὶ ὅλας τὰς παραδόσεις καὶ τὰ ἔθιμα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ χαρμηλὸς τῶν Καρχακούνιδων, καθὼς καὶ ὅλων τῶν ἀγροδικίων, εἶναι τραχὺς. Ἐνδύονται δὲ ἱματισμὸν βαρὺν, τὸν ὅποιον φέρουν ἐπίσης καὶ τὸ θέρος ὡς καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα. Διαικρύνεται δὲ ὁ ἱματισμὸς αὐτῶν ἀπὸ ἐκείνων τῶν Βλάχων, διότι οὗτοι φέρουσι χιτῶνα ποδήρη, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ φυσιογνωμία των ἐκ πρώτης ὄψεως προδίδει τὴν ξενικὴν αὐτῶν καταγωγὴν.

Περίεργά τινα καὶ ἀλλόκοτα ἔθιμα διέκρινον πρότερον τοὺς γάμους αὐτῶν, ἀλλ' ἤδη τὰ πλεῖστα τῶν βραβερικῶν τούτων ἐθίμων ἐξέλιπον· ἐκ δὲ τῶν ἐν χρήσει σημειούμενα τὰ ἐξῆς. Αἱ ἐορταὶ τοῦ γάμου ἀρχοῦνται ἀπὸ τῆς Παρασκευῆς καὶ ἀπολήγουσιν συνήθως τὴν ἑσπέραν τῆς Τετάρτης. Τὸ πᾶν κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας εἶναι εὐωχίαι καὶ χοροὶ, ὁ ῥυθμὸς τῶν ὁποίων ἔχει τι ὅμοιον μὲ τὸν πυρρίχιον λεγόμενον τῶν ἀρχαίων. Ἡ νύμφη φοροῦσα στολὴν, ἧς τὸ ἐπικρατέστερον χρῶμα εἶναι τὸ ἐρυθροῦν, ὀδηγεῖται εἰς τὴν οἰκίαν (καλύβην ἢ σκηνὴν) τοῦ γαμβροῦ ἀπὸ τῆς μεσημβρίας τῆς Κυριακῆς, ἢ δὲ στέψις ἐνεργεῖται τὴν πρωτὴν τῆς Δευτέρας· πρὶν δ' ἢ εἰσέλθῃ εἰς τὴν καλύβην, δίδουσι εἰς αὐτὴν μέλι, μὲ τὸ ὅποιον χρεῖε τὴν θύραν πρὸς τὸ τέλος, ὅπως ἦναι ἡ εἰσοδὸς τῆς γλυκεῖα ὡς τὸ μέλι· ἀφοῦ δὲ εἰσέλθῃ τῇ χορηγοῦν θέσιν εἰς τὴν ἐπιφανεστέραν γωνίαν, ὅπου ὀφείλει νὰ ἴσταται ὀρθία, ἀφ' οὗ πρότερον ἀσπασθῇ τὰς χεῖρας ὅλων τῶν ἐν τῇ καλύβῃ.

Οἱ Καρχακούνιδες νυμφεύονται συνήθως εἰς ἡλικίαν 18 ἐτῶν, αἱ δὲ θυγατέρες αὐτῶν εἰς ἡλικίαν 13—14· προῖκα δὲν δίδουσι καὶ ἀντιτάσσονται ἀνευδότης εἰς τὴν παραδοχὴν τῆς συνηθείας ταύτης· αἱ γυναῖκες των θεωροῦνται ὅτι εἶναι αὐστηραὶ τὰ ἦθη καὶ ἐργατικαί, κατασκευάζουσαι καὶ ὑφαίνουσαι ἀξιόλογα ὑφάσματα.

Ἡ ἐξουσία τῶν ἀνδρῶν ἐπὶ τῶν γυναικῶν εἶναι τυραννικὴ, καὶ τὰ ἄθλια ταῦτα ὄντα διάγουσιν ἀπέναντι τῶν ἀνδρῶν δίκην ἀνδραπόδου, ὡς συμβαίνει παρ' ὅλοις τοῖς βραβερικοῖς λαοῖς· ἡ γυνὴ πρὶν γεννήσῃ τέκνα ἀπέχει τοῦ νὰ συνδιαλέγεται κατὰ μόνας μὲ τὸν σύζυγον αὐτῆς, διότι τοῦτο θεωρεῖται ἄσεμνος ἐλευθεριότης, κχιζομένη αὐστηρῶς ἀπὸ τὴν κοινωνίαν ὅλων. Αἱ γυναῖκες γεννοῦν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀδοιποροῦσαι καὶ ἀνευ δυστοκίας τινός· σπάνιον δὲ παράδειγμα ἀποβολῆς ἢ θανάτου Καρχακούνιδος γυναικὸς ἐν τῷ τοκετῷ ὑπάρχει. Τὰ παρὶ τούτου εἶναι ἄξια τῆς παρατηρήσεως τῶν Ἀσκληπιαδῶν, εἰ καὶ τὸ πρόβλημα τοῦτο δὲν χρήζει ἰσως ἐπιστημονικῆς λαμπάδος εἰς διασάφησιν.

Ὁ πληθυσμὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι Καρχακούνιδων ὑπερβαίνει τὰς 2,000 ψυχῶν, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν κτηνῶν τὰ ὅποια διατρέφουσιν εἶναι ἀνώτερος τῶν 100,000, ἐξ ὧν τὸ δημόσιον ἀπολαμβάνει κατὰ μέσον ὄρον φόρον 120,000 δραχμῶν, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν ὅσα εἰσπράττει ἐκ τῆς ἐξαγωγῆς τῶν προϊόντων τῶν, καὶ πρὸ πάντων ἐκ τῶν ἐρίων.

Ἡ φύσις τῶν Καρχακούνιδων εἶναι ἐπιδεικτικὴ βελτιώσεως καὶ διαμορφώσεως, τοῦτο δὲ δύναται νὰ κατορθωθῇ διὰ τοῦ συνοικισμοῦ αὐτῶν εἰς δύο κατ'ἀλλήλα μέρη τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος, ὅπου νὰ συστηθῶσι σχολεῖα, ν' ἀνεγερθῶσιν ἐκκλησίαι καὶ νὰ δοθῇ εἰς αὐτοὺς μερὶς τῆς ἐθνικῶν γαιῶν πρὸς καλλιέργειαν καὶ οἰκόπεδα πρὸς ἀνάγερσιν οἰκιῶν· καὶ οὕτως ἐξοικειούμενοι βαθμηδὸν μὲ τὸν πολιτισμὸν ν' ἀποσβέσωσι τὰ ἰδιόρρυθμα ἤθη τῶν, καὶ ἀναπτυζόμενοι, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ ἑλληνισμοῦ, μεθ' οὗ ταυτίζονται καὶ συνδέονται διὰ τοῦ ἰσχυροῦ τῆς θρησκείας δεσμοῦ, νὰ συγχωνευθῶσιν εἰς τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν, καθιστάμενοι πολῖται χρήσιμοι καὶ παραγωγικοί. Ἀλλ' εἰς τὴν σοφὴν πρόνοιαν τῆς Κυβερνήσεως ἐγκείται ὁ ἐκπολιτισμὸς καὶ ὁ ἐξελληνισμὸς τῆς ἐπιστάκτου ταύτης εἰς τὴν Ἑλλάδα νομαδικῆς καὶ ξενικῆς φυλῆς.

Ἐγγραφοὺν ἐν Ἀκαρνανίᾳ τῆ 20 Νοεμβρίου 1856.

Γ. Μ.

ΟΔΟΠΟΡΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

(Ἴδε φυλλάδι. 414, σελ. 116.)

Ἐν Βαρκελώνῃ τὴν 30 Μαρτίου 1867.

Φίλτατέ μοι Κύριε!

Ἰπεσχέθην ἐν τῇ παραλαβούσῃ μου ἐπιστολῇ νὰ σταίλω καὶ νέας εἰδήσεις περὶ Ἰσπανίας, ἂν αἱ πρῶται εὐαρεστήσωσιν εἰς τοὺς ὑμετέρους ἀναγνώστας. Καὶ νὰ μὲν τηρῶ τὸ ὁμολογηθὲν, ἀλλὰ τηρῶ αὐτὸ πρὶν ἢ μάθω ἂν αἱ εἰδήσεις ἐκεῖναι εὐηρέστησαν. Μὴ λησμονῆτε ὅμως παρακαλῶ ὅτι ἀνήκω ἔτι εἰς τὴν ἡλικίαν ἐκείνην τὴν «πολλὰς ἔχουσαν, κατὰ Θεόφραστον, μεταβολάς.» Ἐάν δὲ ἐκ τῆς μεταβολῆς μου ταύτης προκύψῃ ἀπλή χάσμα παρὰ τῶν ὑμετέρων ἀναγνώστων, τὸ κακὸν πολὺ μετριώτερον τῶν προελθόντων ἐκ τῶν ὑμετέρων πολιτικῶν μεταβολῶν.

Εἰς Μαδρίτην, χάρις εἰς τὸν βαθμὸν καὶ τὰ συστατικά μου, ἐγνώρισα πολλὰς τῶν πρώτων οἰκογενειῶν καὶ μετέσχον τῶν καλλιτέρων συναναστροφῶν· ἔλαβον δὲ ἐπίτηδες σχέσεις καὶ μὲ ἄνδρας τοῦ λαοῦ, θέλων νὰ σπουδάσω ὅσον ἔνεστι τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἔθνους. Κατηγοροῦνται οἱ Ἰσπανοὶ ὡς φανατικοί· δὲν μοὶ φαίνονται ὅμως δίκαια αἱ κα-

τηγορίαι· ἐν γένει ὁ Ἰσπανὸς εἶναι φίλος τῆς θρησκείας του, καὶ εἰς πᾶσαν πράξιν ἐπικεκλείται τὸ ὄνομα τοῦ ὑψίστου. *Va auste con Dios*, λέγει πρὸς τὸν σύζυγον αὐτῆς, κῆρυκα ἢ μαρκεσίον, ἢ γυνὴ ὁσάκις καὶ εἰς περίπτου ἐξέρχεται. Τὴν αὐτὴν ἀπαραλλάκτως εὐχὴν ἐκφράζει καὶ ἡ γυνὴ τοῦ χειρώνακτος, ὅταν τὸ πρῶτ' ἀπέρχεται οὗτος εἰς τὸ ἴδιον ἔργον.

Ὁ Ἰσπανὸς, εἰς ὁποιαδήποτε κοινωνικὴν θέσιν καὶ ἂν ἀνήκει, δὲν ἀφίνει τὴν λειτουργίαν καὶ τὴν προσευχὴν. Ἀξιόλογος ἀναντιρρήτως ἡ συνήθεια αὐτῆ· διότι οὐδὲν παραμυθητικώτερον τῆς προσευχῆς.

Πολλάκις εἶδον εἰς ἐκκλησίαν σύζυγον ὑπουργοῦ γονυκλινῆ παρὰ γυναῖκα τῆς τελευταίας τάξεως· οὐδὲν θρανίον ὑπάρχει εἰς οὐδένα ναόν, διότι πάντες προσευχόμενοι εἶναι ἴσοι ἐνώπιον τοῦ ὑψίστου· ὅθεν καὶ ὁ ἀνώτατος εὐγενὴς ἢ δημόσιος λειτουργὸς δέσεται εἰς τὸ πλευρὸν εὐτελοῦς χειρώνακτος. Δὲν εἶναι τοῦτο τρανὴ ἀπόδειξις ὅτι ὁ ἰσπανικὸς λαὸς συναισθάνεται τὴν ἀληθῆ σχέσιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν πλάστην αὐτοῦ;

Κατηγοροῦνται πρὸς τούτοις ὡς ὑπερήφανοι. Περιηλθὼν, φίλτατέ μοι κύριε, τὴν Εὐρώπην σχεδὸν ἅπασαν, καὶ ὅμως οὐδένα λαὸν εἶδον ὁμιλητικώτερον καὶ πλέον εὐπροσήγορον τοῦ ἰσπανικοῦ. Ἴσως ὑπερηφάνειαν λέγουσιν οἱ κατήγοροι τὴν ἀκάματον αὐτῶν φιλοπατρίαν, διότι ἀληθῶς ὁ Ἰσπανὸς ἀείποτε κομπάζει διὰ τὴν γέννησιν αὐτοῦ· ἀλλὰ τὴν τοιαύτην ὑπερηφάνειαν ἔχει καὶ ὁ Ἄγγλος καὶ ὁ Γάλλος καὶ ὁ Γερμανὸς καὶ ὁ Ἕλλην αὐτὸς, εἰ καὶ σήμερον ἀνήκει εἰς ἔθνος μικρὸν καὶ πτωχόν.

Ἴνα ἐννοήσῃ τις κατὰ πόσον ὁ Ἰσπανὸς εἶναι νοήμων, φιλάγαθος καὶ εὐπροσήγορος πρέπει νὰ τῷ ὁμιλήσῃ εἰς τὴν ἰδίαν του γλῶσσαν καὶ νὰ βάλῃ τὸν δάκτυλον εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ τοῦ λαοῦ.

Ἐξ Ἰσπανίας πέμπονται μεγάλαι χρηματικαὶ βοήθειαι εἰς τὴν Παλαιστίνην πρὸς διατήρησιν τῶν Ἁγίων Τόπων. Ἐπὶ τούτου ὑπάρχει ἰδιαίτερος κλάδος ὑπηρεσίας, ἢν προεδρεύει ὁ ἔξοχώτατος Κύριος *Jose M. Alòs* ὑπὸ τὸν τίτλον *Comisario General del Lugares Santos*. Ἐκαστος Ἰσπανὸς δίδει τὸν ὄβολόν του καὶ διὰ τοῦ εἰσοδήματος διατηροῦνται εἰς Ἀκρην, Σιδῶνα, Ναζαρέτ, Ἰσππην καὶ Ἱερουσαλήμ αἱ λεγόμεναι *Case Nuove*, ἢ οἰκῆματα διὰ τοὺς προσκυνητάς. Καὶ εἰς μὲν ὅλα τὰ ἄλλα αὐτὰ καταγώγια ὁ προσκυνητὴς φιλοξενεῖται καὶ τρέφεται τρεῖς ἡμέρας, εἰς δὲ τὸ τῆς Ἱερουσαλήμ 40 ὁλοκλήρους ὠρεῶν, εἰς ὅποιον καὶ ἂν ἀνήκει ἔθνος.

Ἴδου καὶ ὀλίγαι ὁδηγίαι, αἵτινες θέλουσι χρησιμεύσει εἰς τοὺς ἐπισκεπτομένους τὴν Ἰσπανίαν.

Εἰς Περπινιάν, ἀντὶ τῆς ταχυδρομικῆς ἀμάξης τῆς ὑπηρεσίας, προτίμησον τὴν ἐταιρίαν *de Concu-*